

Watervogels in Vlaanderen tijdens de winter 2015-2016

Koen Devos & Filiep T' Jollyn[koen.devos@inbo.be]

Wintertalingen - Yves Adams/Vilda

Het tellen van overwinterende watervogels heeft reeds een lange traditie in Vlaanderen. Met een eerste grootschalige telling in 1967 vormen de watervogeltellingen er immers een van de langstlopende monitoringprojecten. Het project in zijn huidige vorm – met zes maandelijks tellingen in de periode oktober tot en met maart – bestaat sinds 1979/80. De verzamelde telgegevens geven ons belangrijke informatie over de populatiegrootte, verspreiding en trends van watervogelsoorten die hier overwinteren of op doortrek zijn. Daaruit is gebleken dat Vlaanderen voor heel wat van die soorten een internationale betekenis heeft, zoals ook is vastgelegd in verschillende internationale

verdragen of richtlijnen zoals de Europese Vogelrichtlijn, de Ramsar-Convention en de *African Eurasian Waterbird Agreement* (AEWA).

In dit artikel komen de telresultaten van de winter 2015/16 aan bod. We beperken ons hoofdzakelijk tot een vermelding van de meest opvallende aantallen en pleisterplaatsen in Vlaanderen. Trends over langere termijn worden slechts summier besproken. Hiervoor kunnen we verwijzen naar een artikel dat verschenen is in *Natuur.oriolus* (Devos & Onkelinx 2013).

Projectopzet en tellingen

De algemene coördinatie van de watervogeltellingen gebeurt door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Voor een vlotte organisatie van de tellingen is een regionale structuur uitgebouwd met 24 regio's. Elke regio heeft een projectcoördinator die verantwoordelijk is voor het organiseren van het project op regionale schaal. Dit gebeurt vaak onder de koepel van een regionale vogelwerkgroep. Voor het veldwerk wordt beroep gedaan op amateur-veldornithologen die op vrijwillige basis meewerken aan het project. Natuurpunt Studie staat in grote mate in voor de ondersteuning van dit vrijwilligersnetwerk en levert op die manier een belangrijke bijdrage aan het watervogelproject. Een aantal grote en belangrijke gebieden worden in hoofdzaak geteld door INBO-medewerkers (vooral in het Zeeschelde-estuarium en de IJzervallei). Tellingen van de Noordzee zijn niet inbegrepen in de hier gepresenteerde resultaten.

De teldata in 2015/16 waren 17/18 oktober, 14/15 november, 12/13 december, 16/17 januari, 13/14 februari en 12/13 maart. De telomstandigheden waren over het algemeen gunstig tot zeer gunstig.

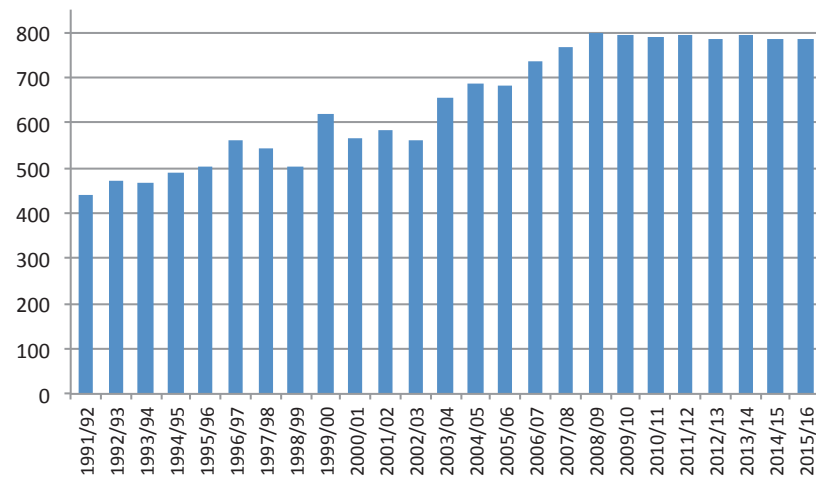
Oktober kende een behoorlijk koude periode maar in november en vooral december was het uitzonderlijk zacht. Het was de warmste decembermaand sinds het begin van de metingen, zelfs warmer dan de warmste maartmaand die we ooit gekend hebben. Ook in andere delen van Europa was de eerste winterhelft over het algemeen zeer zacht. Rond midden januari was er een koude-inval in Noord- en Oost-Europa die tot in het noorden van Friesland reikte, met daar tijdelijk behoorlijk wat sneeuw en ijs. In Vlaanderen bleef het bij een korte winterprik met enkele ijsdagen en plaatselijk sneeuwval in Limburg en Vlaams-Brabant. Naar het einde van de maand toe werd het opnieuw erg zacht en ook in februari en maart wisselden koude en zachte perioden elkaar af. Van echte vorst was nauwelijks sprake. Uiteindelijk heeft het winterweer in 2015/16 in Europa nooit geleid tot opvallende en grootschalige verschuivingen in het normale verspreidingspatroon van watervogels.

Tijdens elke telling wordt in principe gestreefd naar een zo volledig mogelijke telbedekking van waterrijke gebieden zodat het totale aantal getelde watervogels zo dicht mogelijk de werkelijk in Vlaanderen verblijvende populatie benadert. Het aantal getelde gebieden varieerde van 707 in oktober tot 739 in januari (Tabel 1). Het aantal gebieden waarin minstens 1 telling plaatsvond, bedroeg 787 en is vergelijkbaar met vorige

winters (Figuur 1). Een aantal van de belangrijkste hiaten dit keer waren het Mechels Broek, de Maten te Genk en de Netevallei Lier-Duffel (alleen in november geteld).

Tabel 1. Aantal getelde gebieden per maand en per regio tijdens de maandelijkse watervogeltellingen in het winterhalfjaar 2015/16.

2015/16	OKT	NOV	DEC	JAN	FEB	MAA
Regio Westkust/IJzervallei	71	74	73	74	72	72
Regio Ieper	4	3	4	4	4	0
Regio Middenkust	37	35	38	32	28	29
Regio Oostkust	128	123	125	127	127	129
Regio Roeselare	0	2	0	0	0	0
Regio Gent en Kanaalzone	55	56	59	60	57	53
Regio Noord--Oost-Vlaanderen	8	8	9	8	8	5
Regio Zuid-West-Vlaanderen	8	9	9	9	9	8
Regio Schelde-Leie	45	38	50	52	52	51
Regio Waasland	26	30	31	31	31	30
Regio Denderland	28	28	29	30	29	28
Regio Vlaamse Ardennen	6	7	7	6	7	7
Regio Noord-West-Brabant	28	28	28	28	28	28
Regio Mechelen	19	18	19	18	19	16
Regio Lier	0	5	0	4	0	4
Regio Klein-Brabant	16	18	21	24	21	24
Regio Antwerpen	104	106	106	103	103	105
Regio Midden-Kempen	32	29	28	32	30	31
Regio Turnhoutse Kempen	16	18	18	18	18	18
Regio Leuven	10	10	13	13	13	13
Regio Noord-Limburg	12	12	12	12	12	12
Regio Midden-Limburg	18	18	18	17	17	17
Regio Maasvallei	17	16	17	17	17	17
Regio Oost-Brabant	19	18	17	20	17	16
Totaal Vlaanderen	707	709	731	739	719	713

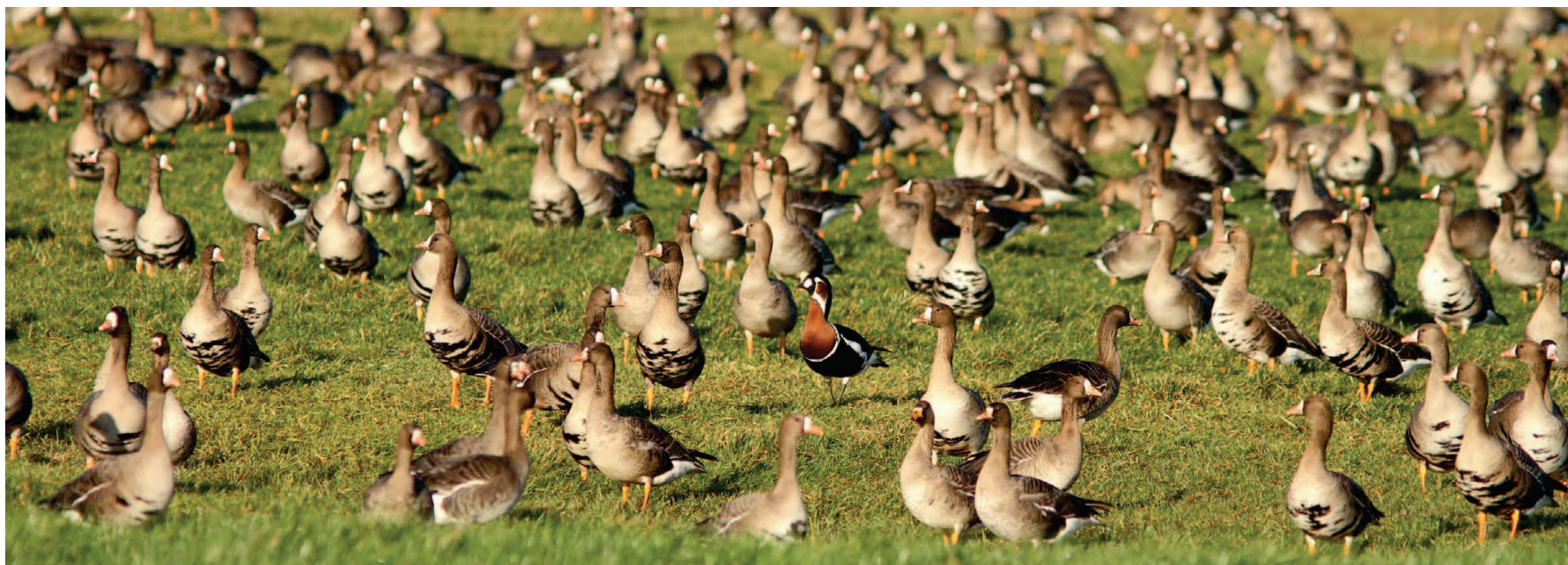

Figuur 1. Evolutie van het aantal getelde gebieden tijdens de midmaandelijke watervogeltellingen in Vlaanderen sinds 1991/92.

Resultaten

Het hoogste aantal watervogels werd geteld in januari en bedroeg 415.100 exemplaren. Dat is iets meer dan in vorige winters. In Tabel 2 worden de maandelijkse soort-totalen weergegeven, met ter vergelijking ook het gemiddeld wintermaximum van de vijf voorgaande winters (2010/11 – 2014/15). De vermelde cijfers betreffen effectief getelde aantallen waarbij geen correctie is gebeurd voor het verschillend aantal getelde gebieden tussen maanden en winters. De telinspanning is de laatste tien jaar is echter behoorlijk constant zodat (opvallende) verschillen in getelde aantallen in de meeste gevallen een goede weerspiegeling zijn van de werkelijke trends. De vermelde aantallen in Tabel 2 kunnen in de toekomst nog (in beperkte mate) wijzigen naarmate nog aanvullende telgegevens binnenkomen.

Er werden 107 verschillende soorten en/of ondersoorten genoteerd, inclusief exoten. De vijf talrijkste – meeuwen niet meegerekend - waren kolgans (max. 71.334), wilde eend (58.666), smient (56.260), kievit (36.717) en meerkoet (24.353). In het hiernavolgende overzicht bespreken we kort de belangrijkste soorten.

Kolganzen en roodhalsgans - Koen Devos

Tabel 2. Soorttotaal voor Vlaanderen tijdens de midmaandelijke watervogeltellingen in het winterhalfjaar 2015/16. De wintermaxima zijn in groen aangeduid en kunnen vergeleken worden met het gemiddelde maximum tijdens de vijf voorafgaande winters.

2015 / 2016		OKT	NOV	DEC	JAN	FEB	MAA	Gemidd. wintermax. 2010/11 - 2014/15
Roodkeelduiker	<i>Gavia stellata</i>	0	0	1	0	0	0	2
Parelduiker	<i>Gavia arctica</i>	0	1	0	0	0	1	1
IJsduiker	<i>Gavia immer</i>	0	1	1	0	0	0	1
Dodaars	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	882	843	803	913	690	768	881
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>	2475	2218	2302	1997	1762	1977	2141
Roodhalsfuut	<i>Podiceps grisegena</i>	1	3	4	4	2	2	2
Kuifduiker	<i>Podiceps auritus</i>	0	1	2	1	0	0	3
Geoorde fuut	<i>Podiceps nigricollis</i>	50	27	6	13	6	87	124
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	3637	4264	3501	3845	3015	2767	3898
Roerdomp	<i>Botaurus stellaris</i>	7	10	10	13	12	9	18
Kwak	<i>Nycticorax nycticorax</i>	0	0	0	0	0	1	6
Koereiger	<i>Bubulcus ibis</i>	20	26	28	12	13	4	5
Kleine zilverreiger	<i>Egretta garzetta</i>	72	44	67	55	44	28	49
Grote zilverreiger	<i>Egretta alba</i>	239	208	221	212	209	213	211
Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	1160	1171	1009	1054	1012	999	1119
Purperreiger	<i>Ardea purpurea</i>	2	0	0	0	0	0	0
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	30	14	27	9	21	29	38
Lepelaar	<i>Platalea leucorodia</i>	1	7	7	9	3	9	26
Rosse fluiteend	<i>Dendrocygna bicolor</i>	0	0	0	0	1	0	2
Zwartbuikfluiteend	<i>Dendrocygna autumnalis</i>	1	0	1	1	0	0	1
Knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>	671	628	659	865	634	587	775
Zwarte zwaan	<i>Cygnus atratus</i>	5	13	14	13	8	6	17
Kleine zwaan	<i>Cygnus columbianus</i>	6	78	106	365	85	3	503
Wilde zwaan	<i>Cygnus cygnus</i>	0	1	1	22	26	0	42
Zwaangans	<i>Anser cygnoides forma domestica</i>	3	2	1	1	1	1	14
Toendrarietgans	<i>Anser fabalis rossicus</i>	395	2148	2108	5614	2342	8	4202
Kleine zietgans	<i>Anser brachyrhynchus</i>	1462	11701	21776	20956	728	25	28587
Kolgans	<i>Anser albifrons</i>	21442	22797	42676	71334	42209	20289	59210
Grauwe gans	<i>Anser anser</i>	11728	17978	16471	13100	8520	5172	17462
Boeregans	<i>Anser anser forma domesticus</i>	574	665	592	655	498	468	931
Indische gans	<i>Anser indicus</i>	15	29	29	18	18	5	30
Sneeuwgans	<i>Anser caerulescens</i>	0	1	1	1	0	1	3
Keizergans	<i>Anser canagicus</i>	2	0	0	0	0	0	0

Tabel 2 (vervolg)

2015 / 2016		OKT	NOV	DEC	JAN	FEB	MAA	Gemidd. wintermax. 2010/11 - 2014/15
Canadese gans	<i>Branta canadensis</i>	7585	8887	8888	7603	5651	4119	11359
Kleine Canadese gans	<i>Branta hutchinsii hutchinsii</i>	1	3	3	6	7	1	6
Brandgans	<i>Branta leucopsis</i>	3312	4360	3867	6719	7922	8719	8430
Rotgans	<i>Branta bernicla</i>	32	29	14	5	6	4	39
Roodhalsgans	<i>Branta ruficollis</i>	0	1	2	1	1	0	3
Magelhaengans	<i>Chloephaga picta</i>	1	0	3	6	1	0	19
Manengans	<i>Chenonetta jubata</i>	0	0	1	1	1	0	0
Nijlgans	<i>Alopochen aegyptiaca</i>	2727	3892	2948	1791	975	1417	3157
Casarca	<i>Tadorna ferruginea</i>	9	14	10	11	2	1	21
Bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>	900	1139	2029	2967	3356	3867	4025
Muskuseend	<i>Cairina moschata forma domestica</i>	44	48	44	65	55	39	34
Ringtaling	<i>Calonetta leucophrys</i>	0	1	0	1	1	1	1
Carolina-eend	<i>Aix sponsa</i>	1	3	1	1	0	0	5
Mandarijneend	<i>Aix galericulata</i>	22	62	64	46	33	10	52
Smient	<i>Anas penelope</i>	6190	9541	33485	56260	40512	32106	54455
Chileense smient	<i>Anas sibilatrix</i>	0	1	0	0	0	0	1
Krakeend	<i>Anas strepera</i>	4396	6395	8455	9776	8998	6404	10668
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	7670	9835	13979	16977	11277	9899	15460
Wilde eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	45555	58666	55907	54972	39508	19782	75830
Soepeend	<i>A. platyrhynchos forma domestica</i>	879	974	869	831	685	606	1133
Pijlstaart	<i>Anas acuta</i>	244	329	655	665	586	687	1241
Bahamapijlstaart	<i>Anas bahamensis</i>	3	1	1	0	1	2	2
Zomertaling	<i>Anas querquedula</i>	2	0	0	0	0	0	41
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	4465	4653	4334	4266	3692	3656	3663
Krooneend	<i>Netta rufina</i>	3	5	2	8	5	9	17
Tafeleend	<i>Aythya ferina</i>	1509	2546	2902	3858	3365	1886	5389
Witoogeend	<i>Aythya nyroca</i>	4	4	3	0	4	4	5
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>	5981	9537	9979	11402	8705	7169	12126
Toppereend	<i>Aythya marila</i>	0	1	2	0	4	0	14
Ilseend	<i>Clangula hyemalis</i>	0	1	0	0	0	0	1
Zwarte zee-eend	<i>Melanitta nigra</i>	0	0	1	2	0	0	2
Grote zee-eend	<i>Melanitta fusca</i>	0	0	0	1	1	1	4
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	7	37	123	160	198	126	265
Nonnetje	<i>Mergus albellus</i>	0	3	27	94	72	10	143

Tabel 2 (vervolg)

2015 / 2016		OKT	NOV	DEC	JAN	FEB	MAA	Gemidd. wintermax. 2010/11 - 2014/15
Middelste zaagbek	<i>Mergus serrator</i>	0	0	2	7	5	0	9
Grote zaagbek	<i>Mergus merganser</i>	0	2	39	114	103	40	161
Rosse stekelstaart	<i>Oxyura jamaicensis</i>	2	2	1	2	5	0	8
Waterral	<i>Rallus aquaticus</i>	103	51	82	56	64	117	76
Aziatische Goudplevier	<i>Pluvialis fulva</i>	0	0	1	0	0	0	0
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	3821	4446	4651	4523	4474	3825	4927
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	20494	23326	24353	23778	18579	11935	27230
Kraanvogel	<i>Grus grus</i>	0	0	0	7	2	1	33
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	1892	1583	2084	1835	1946	2341	2453
Kluut	<i>Recurvirostra avosetta</i>	161	345	149	262	372	219	428
Kleine plevier	<i>Charadrius dubius</i>	0	0	0	0	0	1	9
Bontbekplevier	<i>Charadrius hiaticula</i>	21	37	50	37	45	42	69
Goudplevier	<i>Pluvialis apricaria</i>	2433	2089	2106	7937	4187	1763	3658
Zilverplevier	<i>Pluvialis squatarola</i>	37	54	138	151	71	35	181
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	16632	20895	29317	36717	27505	14697	39277
Kanoet	<i>Calidris canutus</i>	5	1	4	15	3	6	41
Drieteenstrandloper	<i>Calidris alba</i>	24	282	252	267	105	196	320
Paarse strandloper	<i>Calidris maritima</i>	6	10	27	26	22	28	51
Bonte strandloper	<i>Calidris alpina</i>	26	319	2136	2531	1808	426	1907
Kemphaan	<i>Philomachus pugnax</i>	76	29	327	447	594	388	673
Bokje	<i>Lymnocyptes minimus</i>	35	21	26	14	24	10	16
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>	567	474	468	395	298	289	659
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>	0	2	1	7	1	3	9
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	1	3	0	2	23	2426	3341
Rosse grutto	<i>Limosa lapponica</i>	3	0	3	2	1	1	25
Wulp	<i>Numenius arquata</i>	2754	4458	6829	8404	6859	6665	9024
Zwarte ruiter	<i>Tringa erythropus</i>	35	17	46	23	8	39	63
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	280	222	375	283	298	279	440
Groenpootruiter	<i>Tringa nebularia</i>	10	0	1	0	0	1	9
Witgat	<i>Tringa ochropus</i>	43	28	30	30	33	39	55
Oeverloper	<i>Actitis hypoleucos</i>	18	6	16	6	6	13	7
Steenloper	<i>Arenaria interpres</i>	852	306	784	758	181	190	788
Zwartkopmeeuw	<i>Larus melanocephalus</i>	1	1	4	1	11	231	239
Kokmeeuw	<i>Larus ridibundus</i>	11792	18140	20814	20225	24234	17326	26523

Tabel 2 (vervolg)

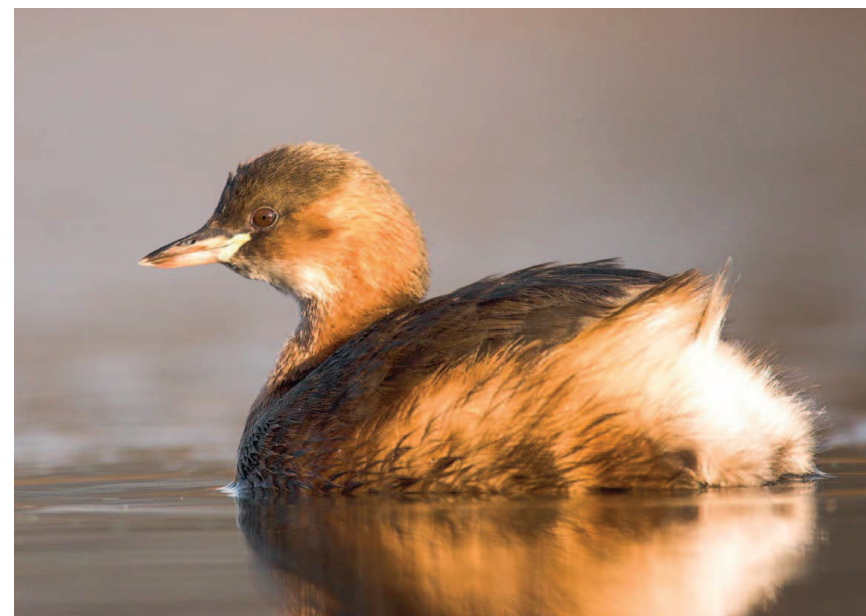
2015 / 2016		OKT	NOV	DEC	JAN	FEB	MAA	Gemidd. wintermax. 2010/11 - 2014/15
Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>	382	3173	6680	5154	5465	1873	3115
Kleine mantelmeeuw	<i>Larus fuscus</i>	99	71	41	33	46	69	164
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	496	1180	1845	1438	1384	948	1709
Geelpootmeeuw	<i>Larus michahellis</i>	2	4	2	4	3	1	5
Pontische meeuw	<i>Larus cachinnans</i>	6	5	13	6	12	7	10
Kleine burgemeester	<i>Larus glaucoides</i>	0	0	0	1	0	0	0
Grote mantelmeeuw	<i>Larus marinus</i>	20	22	28	25	23	20	38
Drieteenmeeuw	<i>Rissa tridactyla</i>	0	1	0	0	0	0	2
Totaalaantal watervogels		199551	267452	344747	415100	296283	200474	395530

FUTEN, AALSCHOLVERS EN REIGERS

De aantallen **dodaarzen** bereikten een vrij hoog niveau in Vlaanderen, met tussen oktober en januari steeds tussen 800 en ruim 900 getelde exemplaren. De Spui- kom van Oostende was deze winter opnieuw de belangrijkste pleisterplaats (resp. 104 en 105 ex. in dec en feb) en deed daarmee haasje-over met De Gavers te Harelbeke (tot 94 in dec). Verder waren er in Vlaanderen heel wat gebieden waar geregeld tot 20 à 30 do- daarzen geteld, met zeldzame uitschieters tot boven de 40: 52 als wintermaximum in de Zeebrugse Achterhaven + Zeekanaal (jan), 42 op Put Rauw te Mol (jan), 45 op Oud- Heverlee Noord (dec) en 42 op Klauwenhof te Aldeneik-Maaseik (jan).

Met bijna 2500 ex. in oktober haalde de **fuut** het hoogste maandtotaal sinds de winter 2007/08, maar van een duidelijke, algemene toename t.o.v. vorige jaren is geen sprake (Figuur 2). De grootste aantallen zaten traditioneel in het havengebied van Zeebrugge met een maximum van 428 in december (waarvan 321 in de Achterhaven). Op de Spui- kom werden tot 163 ex. geteld in november. Helemaal aan de andere kant van Vlaan- deren scoorde de Grensmaasvallei met zijn vele grindgaten opnieuw erg goed, met in totaal telkens tussen 300 en 400 exemplaren (o.a. een groep van 126 te Kessenich in feb). De zandputten van Mol lieten in oktober een totaal van 230 ex. optekenen. In ja- nuari zaten daar 119 ex. op de plas van Miramar. Ook op de spaarbekkens van Kluizen werd één keer de kaap van 100 overschreden (102 in dec). De (sterk variërende) aan- tallen op de Noordzee worden weliswaar niet meegerekend in de totalen die in deze bijdrage worden gepresenteerd, maar overtreffen vaak ruimschoots de aantallen in het

binnenland. Zo bleken er op 17/01 in totaal maar liefst 6160 ex. te pleisteren voor de kust tussen Nieuwpoort en De Panne.

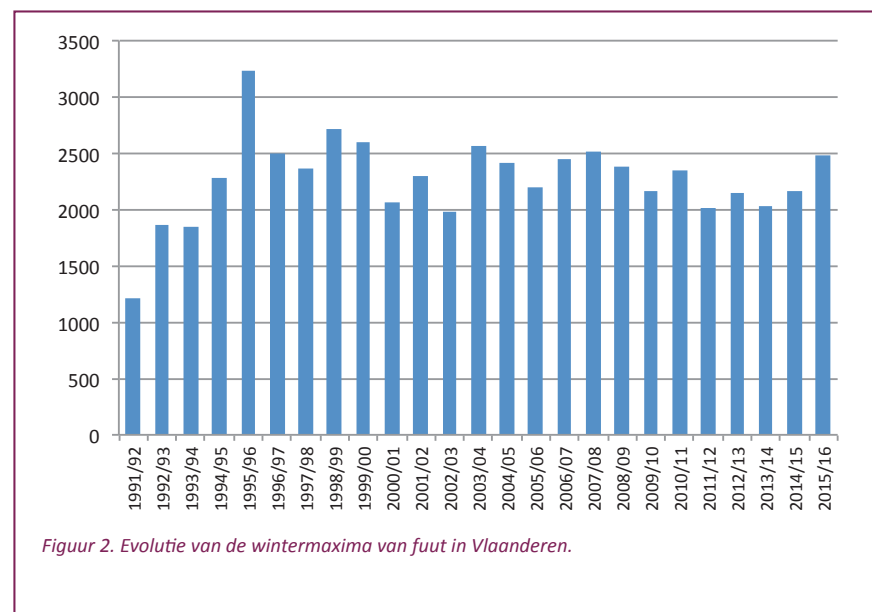

Dodaars - Yves Adams Vilda

Het aantal **aalscholvers** bleef ongeveer op het niveau van de vorige winters, met een maximum van bijna 4300 ex. in november. Groepen van meer dan 200 exemplaren bleven beperkt tot de IJzermonding te Nieuwpoort (resp. 214 en 229 in nov en dec), de Verdrongen Weide te Ieper (281 in okt), Schulensbroek (244 in dec) en Hochter Bampd in Neerharen (244 in dec).

De maandtotalen van **blauwe reiger** lagen steeds tussen 1000 en bijna 1200 ex. wat erg vergelijkbaar is met vorige winters. Grote concentraties waren zoals gewoonlijk erg schaars, met o.a. in maart tot 69 ex. op Wijvenheide te Zonhoven en 65 op De Gavers te Harelbeke. Op dat ogenblik verzamelen zich reeds heel wat broedvogels op of rond de broedkolonies.

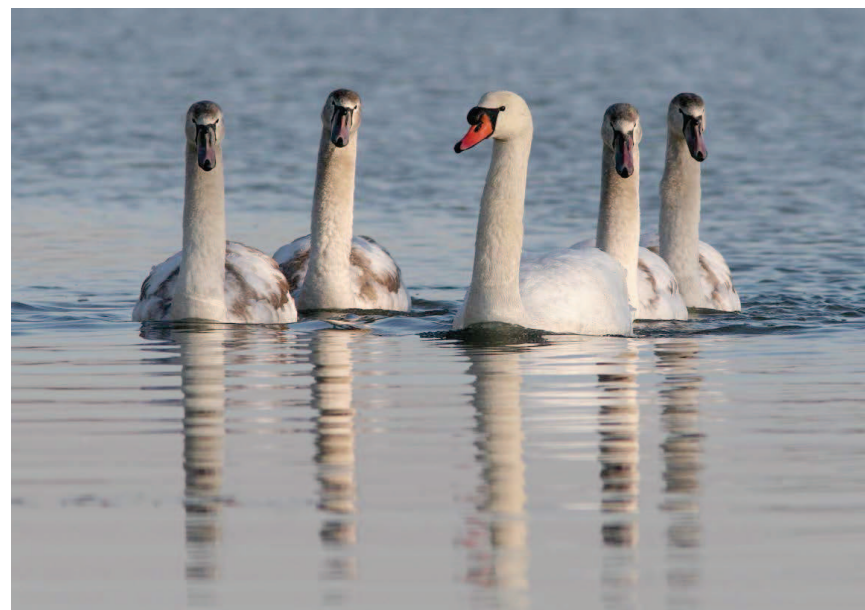
Hoewel er elke maand meer dan 200 **grote zilverreigers** werden geteld, werd het hoge niveau van de winter 2014/15 niet gehaald. Toch is de soort in steeds meer gebieden een gewone verschijning aan het worden. Aantallen van meer dan 20 ex. werden geteld in de Rhillebroeken te Woumen (31 in okt), op de Grote Bron te Neerijse (22 in feb), op Wijvenheide te Zonhoven (23 in maa) en in Schulensbroek (25 in dec).

ZWANEN

Met 865 exemplaren ligt het wintermaximum van de **knobbelzwaan** bijna even hoog als het recordaantal van vorige winter. Daarvan neemt de vallei van de Grensmaas een groot deel voor haar rekening (tot 250 ex.). De grootste groepen werden daar genoteerd op Gravelco te Boorseme (resp. 110 en 114 in feb en maart). In het najaar zaten traditioneel veel zwanen op De Kuifeend te Oorderen (94 in okt). In december zaten net geen 100 ex. in de IJzerbroeken tussen Diksmuide en Beveren. In de polder van Lapscheure pleisterde in januari een groep van 45.

Tijdens de midwintertelling werden in totaal 365 **kleine zwanen** genoteerd en het ziet er naar uit dat dit een nagenoeg volledig beeld geeft van de aantallen die toen in Vlaanderen verbleven. Als we alle telgegevens en losse waarnemingen van de winter 2015/16 naast elkaar zetten, dan blijkt dat er wellicht nooit meer dan 400 ex. op hetzelfde ogenblik in Vlaanderen pleisterden. Dat is slechts de helft van de piek in 2014/15. De verspreiding was deze winter ook eerder atypisch. In het Meetjesland –traditioneel de belangrijkste regio voor deze soort - verbleven in de laatste decade van december

Knobbelzwaan - Koen Devos

en de eerste decade van januari tijdelijk wel wat hogere aantallen (tot maximaal ca. 130 ex.) maar het hoge niveau van vorige winters werd nooit gehaald. Verrassend waren dan weer de opvallende aantallen die vanaf december werden genoteerd nabij Rudervoorde en Wingene (tot 214 ex. op 24/01), met een duidelijke uitwisseling met de Handzamevallei en de omgeving van de IJzervallei (o.a. 238 te Klerken op 21/01). In tegenstelling tot vorige winter werden in de Antwerpse Kempen nooit grote groepen gesignaleerd (tot 35 te Wuustwezel in januari). De aantallen in Limburg bleven wel op peil met soms tot ruim 100 ex. in en rond het Bergerven en de omgeving van Tongerlo en Bree. Ook op Antwerpen-Linkeroever zat de soort in de lift met o.a. 51 te Doelpolder-Noord op 13/11.

Er kwamen in 2015/16 niet veel **wilde zwanen** tot in Vlaanderen afgezaakt. In januari en februari werden in totaal respectievelijk 22 en 26 ex. geteld. De grootste groep betrof 26 ex. in de Aronsthoek te Rummen-Geetbets in februari.

GANZEN

Sinds 2000 heeft de aanwezigheid van grotere aantallen overwinterende **toendrarietganzen** in Vlaanderen een veel regelmatig karakter gekregen. Dat was ook in 2015/16 het geval, met een maximum van ruim 5600 ex. in januari. De verschillende gekende pleisterplaatsen hielden elkaar wat in evenwicht, met op de januaritelling o.a. 1175 in Noord-Oost-Vlaanderen, 1790 bij Brecht-Rijkevorsel en 1378 langs de Limburgse Grensmaas. De Oostkustpolders laten ze nog steeds links liggen (max. 59 in jan).

Met een wintermaximum in de buurt van 22.000 ex. wordt voor het eerst sinds de winter 1996/97 de kaap van 25.000 **kleine rietganzen** niet meer gehaald. Daarmee is dit de enige ganzensoort die in Vlaanderen een afnemende trend vertoont. De verspreiding beperkte zich zoals gewoonlijk bijna volledig tot de Oostkustpolders. Midden november pleisterde kortstondig een groep van 262 ex. in de IJzervallei nabij Stuivekenskerke. Langs de Grensmaas werden tot 5 ex. geteld in oktober-november maar het gaat hier om verwilderde vogels.

Het aantal **kolganzen** bereikte in januari een piek van ruim 71.300 ex., het tweede hoogste maandtotaal sinds begin de jaren '90. De trend van een vroegere aankomst zette zich verder door. Met 21.442 ex. werd nog maar eens een nieuw oktoberrecord gevestigd. In de IJzervallei lijkt de stijgende trend van de laatste 20 jaar zich nog steeds

verder door te zetten (max. 33.222 in jan). In de Oostkustpolders werden midden januari 25.050 ex. geteld. In de andere Vlaamse overwinteringsgebieden werden veel kleinere aantallen genoteerd, met volgende regionale wintermaxima: 3027 in het krekengebied van Noord-Oost-Vlaanderen (jan), 2705 op Antwerpen-Linkeroever (dec), 1072 langs de Middenloop van de Zeeschelde (jan), 1906 in de Antwerpse Kempen (jan) en tot ruim 3600 langs de Limburgse Grensmaas (dec).

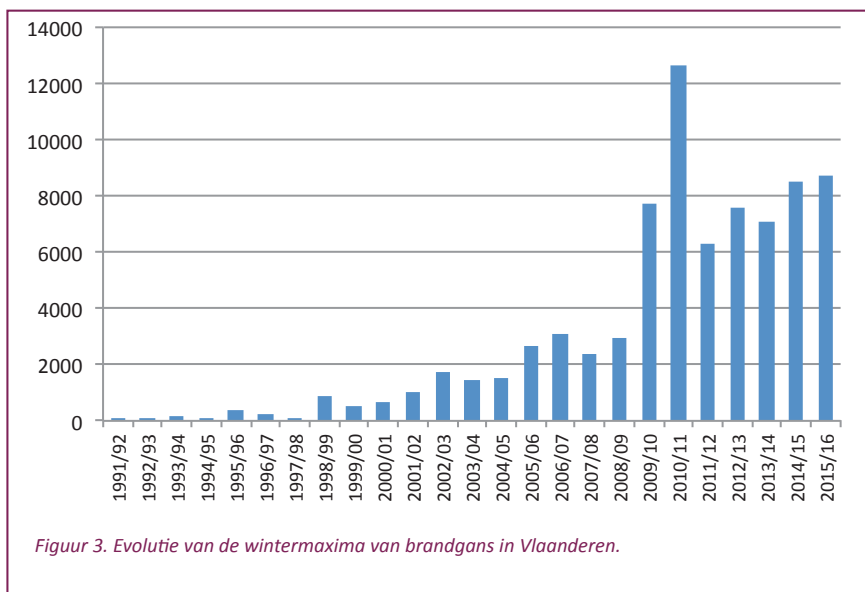
Het aantal overwinterende **grauwe ganzen** is al een tijdje vrij stabiel in Vlaanderen. Het wintermaximum van net geen 18.000 ex. in november wijkt hier niet van af. De polders en schorren langs de Beneden-Zeeschelde lieten in november en december een totaal optekenen van resp. 5700 en 6560 exemplaren. Ook de Oostkustpolders scoorden hoog met een maximum van 4592 in november. Andere belangrijke pleisterplaatsen waren de Grensmaasvallei (2197 in nov), het krekengebied in Noord-Oost-Vlaanderen (1562 in nov) en de IJzervallei (1042 in jan).

De hoogste aantallen van de **brandgans** werden traditioneel in de tweede winterhelft genoteerd, met een maximum van ruim 8700 ex. in maart. Het lijkt een kwestie van tijd vooraleer met een zekere regelmaat meer dan 10.000 brandganzen in Vlaanderen zullen overwinteren (Figuur 3). Twee gebieden staken er bovenuit: de Oostkustpolders (resp. 3165 en 3887 in feb en maa) en de polders op Antwerpen-Linkeroever (tot 3774 in maart). In de regio Gent liepen de aantallen op tot maximaal 1888 ex. in januari. Ook dieper in het binnenland pleisteren de laatste jaren plaatselijk heel wat brandganzen, met o.a. in de periode november-februari telkens 900 tot 1000 exemplaren in de provincie Limburg.

Het lijkt er op dat er een kentering is opgetreden in de jarenlange toename van de **Canadese gans**. Met bijna 8900 ex. in november en december bleef de soort ruim onder het niveau van de voorafgaande jaren. Een reeks maatregelen om de Vlaamse populatie in te perken, beginnen mogelijk resultaat op te leveren. Groepen van meer dan 300 ex. zijn vrij schaars geworden en werden afgelopen winter o.a. vastgesteld in de Bourgoyen-Ossemeersen te Drongen (740 in dec), op het Oud Vliegveld te Lochristi (471 in okt) en op de Verrebroekse Plassen (504 in nov).

Nijlganzen komen tegenwoordig ruim verspreid over geheel Vlaanderen voor maar laten zich niet gemakkelijk tellen, vooral omdat ze in belangrijke mate voorkomen buiten de traditionele telgebieden. Het wintermaximum van 3892 ex. in november geeft dus

wellicht geen goed beeld van de werkelijk aanwezige populatie. In een 7-tal gebieden werden groepen van 200 ex. en meer genoteerd. Daarbij spant Houbenhof te Ophoven-Kinrooi de kroon, met niet minder dan 770 ex. tijdens de novembertelling.

ZWEMEENDEN

Met een piek van 3867 ex. in maart bereikte het aantal getelde **bergeenden** in Vlaanderen het gemiddelde niveau van de laatste 8 winters. Op en langs de Beneden-Zeeschelde nabij Antwerpen pleisterden vooral in februari en maart hoge aantallen (in totaal resp. 969 en 1530 ex.). In de Gentse Kanaalzone viel de piek vroeger in het seizoen (726 in januari). De drie kustregio's lieten samen nooit meer dan 900 à 1000 exemplaren optekenen. De belangrijkste pleisterplaats was de IJzermonding te Nieuwpoort (resp. 221 en 251 in dec en jan).

Na een uitzonderlijk laag novembercijfer herstelde het aantal **smienten** zich. Met een wintermaximum van 56.260 ex. (januari) deed de soort het uiteindelijk beter dan in de twee voorafgaande jaren. Daarvan verbleven er iets meer dan 24.000 in het Blankaartgebied en de IJzerbroeken. De Oostkustpolders scoorden aanzienlijk beter dan vorige win-

ter, met in de periode december-maart steeds meer dan 10.000 ex. (max. 17.495 in jan). De Uitkerkse Polder was hier opnieuw met grote voorsprong de belangrijkste pleisterplaats (11.550 in jan). In het polder- en havengebied van Antwerpen-Linkeroever werden in totaal tot ruim 6000 ex. geteld in januari. De ruime regio Gent en Kanaalzone deed beter dan vorige winter met in de periode januari-maart telkens meer dan 2300 exemplaren. De grootste groep hier werd geteld op de spaarbekkens te Kluizen (1300 in feb).

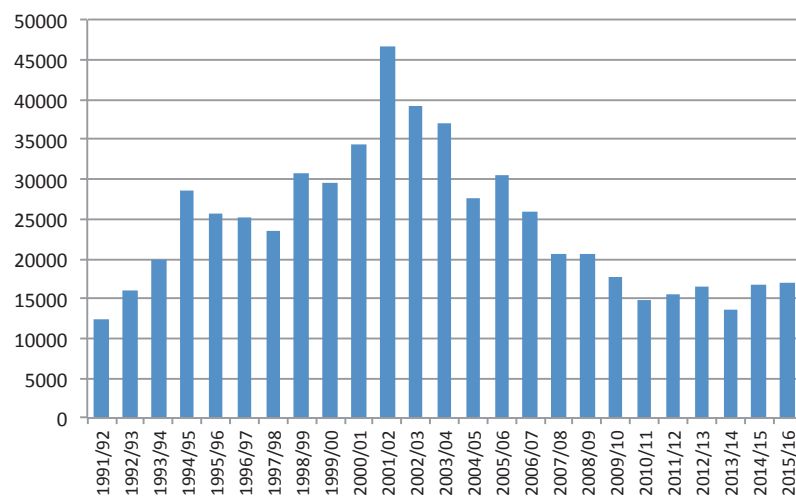
Het totaalaantal getelde **krakeenden** in Vlaanderen bereikte de kaap van 10.000 ex. net niet, mede omdat een aantal vrij belangrijke pleisterplaatsen niet geteld werden in januari. De aantallen langs de Zeeschelde haalden het laagste niveau in meer dan 20 jaar (max. 632 in dec). Dat is nauwelijks meer dan het maximumaantal op de Zenne (533 in feb). In het polder- en gecontroleerd overstromingsgebied Kruibeke-Bazel-Rupelmonde verbleven tot ruim 600 ex. in januari. In diezelfde maand werden opvallend veel krakeenden geteld in het polder- en havengebied te Antwerpen-Linkeroever (1119 waarvan 880 op Drijdijck) en in de Gentse Kanaalzone (704, inclusief spaarbekkens Kluizen). In het Midden-Limburgs Vijvergebied was de soort duidelijk minder talrijk dan vorige winter (nooit meer dan 300), maar dat wel deels gecompenseerd door de hogere aantallen in Schulensbroek waar tot 397 ex. werden geteld in december. In de regio van de Grensmaas pleisterden in totaal tot ruim 660 ex. in november. In West-Vlaanderen zaten er in de periode december-februari steeds tussen 950 en 1000 krakeenden, met behoorlijke aantallen in o.a. het Blankaartgebied en de IJzerbroeken (max. 288 in jan).

Het wintermaximum van de **wintertaling** bedroeg net geen 17.000 in januari. Over de volledige winter lagen de aantallen op het niveau van de vorige 5 tot 6 winters (Figuur 4). Grote concentraties waren schaars; in amper een 5-telgebieden werd de kaap van 500 ex. overschreden. Tijdens de midwintertelling in januari zaten enkele mooie groepen in de kustpolders en de IJzervallei, o.a. 1818 in het Blankaartgebied en IJzerbroeken, 1451 in de Uitkerkse Polder en 1088 in de Zeebrugse Achterhaven. Met een maximum van 2094 ex. in januari is ook het polder- en havengebied op Antwerpen Linkeroever geëvolueerd naar één van de belangrijkste overwinteringsgebieden in Vlaanderen. De aantallen langs de Zeeschelde bereikten dan weer een nieuw dieptepunt met als hoogste aantal 1288 in december. Ook langs de zijrivieren werden lagere aantallen dan vorige winter genoteerd: max. 612 op de Durme (dec), 594 op de Rupel (dec) en 463 op de Zenne (feb).

De wintermaxima van **wilde eend** in Vlaanderen situeren zich de laatste 20 jaar meestal

tussen 60.000 en 90.000 exemplaren. Die aantallen werden in 2015/16 echter niet gehaald (maximum 58.700 in november). De soort kwam erg verspreid voor maar grote concentraties waren eerder zeldzaam. In amper 7 gebieden werden meer dan 1000 ex. geteld: de Kleiputten te Stuivekenskerke (max. 2190 in nov), de Blankaart te Woumen (2100 in nov), de IJzerbroeken/Gatebeek te Beveren (1320 in jan), de spaarbekkens te Kluizen (1140 in okt), het Molsbroek te Lokeren (1650 in nov), de Verrebroekse Plassen (153 in nov) en het Staatsdomein te Hofstade (1202 in jan).

Met in geen enkele maand meer dan 700 exemplaren, werden in 2015/16 de laagste aantallen **pijlstaarten** genoteerd sinds begin de jaren '90. Vooral de laatste 5 jaar is de winterpopulatie in Vlaanderen sterk afgenomen. Het zwaartepunt van de verspreiding lag traditioneel in het rivierengebied van de regio's Klein-Brabant en Mechelen, waar in december 126 ex. werden geteld op het Noordelijk Eiland te Bornem en ca. 130 ex. op de Rupel en een deel van de Zenne. In het haven- en poldergebied te Antwerpen-Linkeroever werden geregeld een 100-tal pijlstaarten genoteerd (o.a. 75 op Drijdijck in nov). In andere gebieden leidde vooral de voorjaars trek in maart tot iets hogere aantallen, met o.a. 164 ex. in de IJzerbroeken, 92 ex. in de Uitkerkse Polder, 74 ex. in de Bourgoyen-Ossemeersen te Drongen en 68 ex. op de Reymeren te Merelbeke.

Figuur 4. Evolutie van de wintermaxima van wintertaling in Vlaanderen.

Kuijeend - Koen Devos

Met gemiddeld ruim 4400 exemplaren in de maanden oktober t.e.m. januari bereikte de **slobeend** een opvallend hoog niveau, mede dankzij het zachte winterweer. In het haven- en poldergebied te Antwerpen-Linkeroever werden vooral in oktober hoge aantallen geteld: in totaal 1376 waarvan 957 op de Verrebroekse Plassen en 315 op Drijdijck. Daarnaast verbleven er toen nog eens 650 ex. op Blokkersdijk. In het Blankaartgebied en de IJzerbroeken viel de piek in november met in totaal 844 ex. (waarvan bijna 700 op De Blankaart). Andere belangrijke pleisterplaatsen in Vlaanderen waren o.a. de Uitkerkse Polder (305 in maart) en de Bourgoyen-Ossemeersen te Drongen (323 in maart).

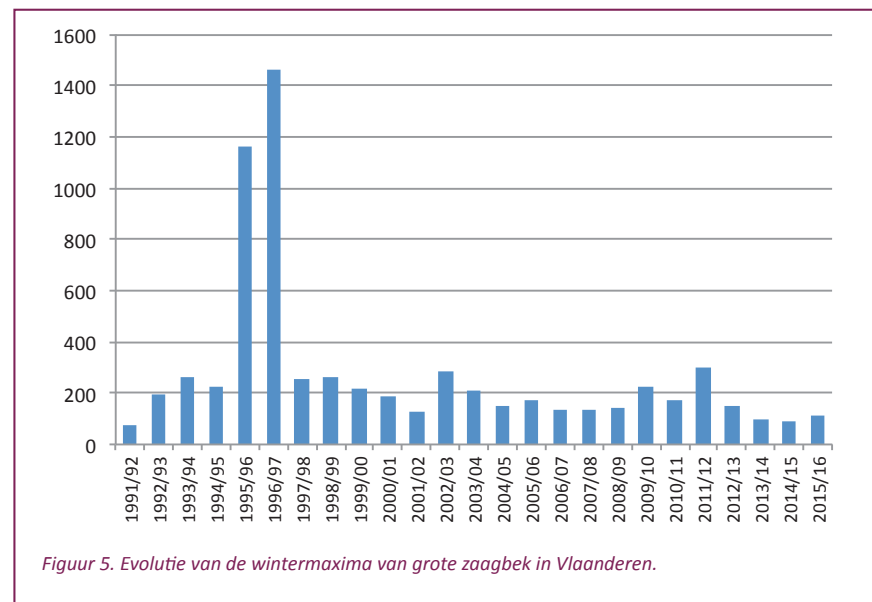
DUIKEENDEN EN ZAAGBEKKEN

Het wintermaximum van **tafeleend** bedroeg bijna 3900 ex. en daarmee stabiliseren de aantallen zich min of meer op het lage niveau van de drie voorafgaande winters. Ook nu waren grotere concentraties van minstens 100 tot 150 exemplaren erg schaars. De belangrijkste pleisterplaats was Wijvenheide te Zonhoven met een maximum van 492 ex. in februari. In januari scoorde vooral het polder- en havengebied te Antwerpen-Linkeroever goed (581 ex. waarvan 230 in Prosperpolder).

De winterpiek van de **kuifeend** steeg opnieuw net boven de 11.000 exemplaren uit. Over de laatste 10 jaar is de winterpopulatie in Vlaanderen vrij stabiel gebleven. Bij de belangrijke pleisterplaatsen steken de spaarbekkens van Kluizen er met kop en schouders bovenuit (max. 1790 in jan). Grotere groepen werden ook nog gemeld op De Gavers te Harelbeke (519 in dec), De Kuifeend te Oorderen (485 in jan) en Walenhoek te Niel (496 in jan).

Net als vorige winter haalde de **brilduiker** niet meer de kaap van 200 ex. in Vlaanderen, terwijl in de tweede helft van de jaren '90 regelmatig tot meer dan 400 ex. werden geteld. Langs de Grensmaas werden in februari 60 ex. geteld, met Gralex als belangrijkste pleisterplaats (39). Ook op de Spuikom van Oostende zaten traditioneel behoorlijk wat brilduikers (tot 43 in jan). Verder zaten alleen op de Put Stroobants te Mol (23 in feb) en op de spaarbekkens van Kluizen (20 in jan) meer dan 20 exemplaren.

In januari en februari werden meer dan 100 **grote zaagbekken** geteld en dat was al enkele winters geleden (Figuur 5). Dit blijft echter een erg laag niveau voor deze soort. De grootste aantallen verbleven langs de Grensmaas met o.a. 21 ex. op Klauwenhof in januari en 31 ex. op Hoch ter Bampd in februari. Ook de regio Lier scoorde traditioneel goed waar een onvolledige telling in januari in totaal alsnog 29 ex. opleverde.

Meerkoet - Koen Devos

Met een maximum van amper 94 ex. was 2015/16 een zwakke winter voor **nonnetjes**. Langs de Grensmaas werden tot 31 ex. geteld in januari. Tijdens de midwintertelling werden tevens 22 ex. genoteerd op Antwerpen-Linkeroever en 16 ex. op de Zandputten van Mol. In de rest van Vlaanderen werden zelden meer dan 1 of 2 ex. samen gezien.

BLESHOENDERS

Met maandtotalen van 23.000 tot ruim 24.000 exemplaren in de periode november-januari kan het aantal **meerkoeten** als normaal worden beschouwd. In het Blankaartgebied en de IJzerbroeken verbleven in januari in totaal 2679 exemplaren. Op De Gavers te Harelbeke werden van oktober tot december steeds tussen 1200 en 1300 ex. geteld. Een vergelijkbaar aantal werd vastgesteld op De Kuifeend te Oorderen (resp. 1216 en 1206 in okt en nov). Ook langs de Grensmaas pleisterden behoorlijk veel meeroeten met o.a. 1114 ex. op Klauwenhof in november.

Van november tot februari werden steeds tussen 4400 en 4600 **waterhoenen** geteld, en daarmee lijkt de toename van vorige winter (tot 5500) een kortstondig fenomeen te zijn. Groepjes tot enkele tientallen exemplaren komen op nog heel wat plaatsen in Vlaanderen voor. Grotere concentraties waren echter schaars, vooral in de oostelijke

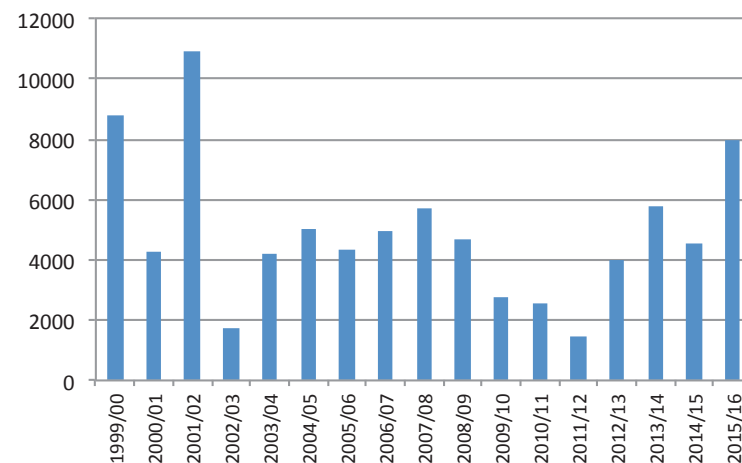
helft van Vlaanderen. Langs de Dender werden in december in totaal ruim 360 ex. geteld. Op en langs de Leie tussen Menen en Sint-Elooisvijve pleisterden er in januari in totaal 264 exemplaren.

STELTLOPERS

Tellingen op de hoogwatervluchtplaatsen aan de kust waren niet altijd even volledig maar laten ons toch toe om de winterpopulatie van de **scholekster** aan de kust in 2015/16 op zo'n 2000 tot 2500 exemplaren te schatten. Dit is een vergelijkbaar aantal met vorige winters. Ongeveer de helft daarvan werd aangetroffen aan de Westkust (1130 tot 1235 in de periode okt-feb). Aan de Middenkust (Westende-De Haan) werden in totaal geregeld 400 tot 450 ex. geteld. Voor de Oostkust ontbreken voor de meeste maanden betrouwbare simultaantellingen. Het hoogste aantal voor deze regio betrof 430 ex. in oktober. Ook langs de Beneden-Zeeschelde overwinterden traditiegetrouw opnieuw enkele tientallen scholeksters, oplopend van 88 ex. in december tot meer dan 150 in februari en maart. Vanaf februari zagen we ook een geleidelijke bezetting van de broedgebieden in het binnenland, met soms behoorlijke concentraties op voorverzamelplaatsen (o.a. 106 te Minderhout in maart).

De hoogste aantallen **kluten** in Vlaanderen werden geteld in november (345) en februari (372). De verspreiding beperkte zich zoals gewoonlijk bijna volledig tot de slikken van de Beneden-Zeeschelde (o.a. 327 op Schor Ouden Doel in nov). Aan de Oostkust (Zwin, Zeebrugge) werden maximaal 51 ex. geteld in februari.

Met bijna 8000 **goudplevieren** werd in januari het derde hoogste maandtotaal bekomen sinds 2000 (Figuur 6). Het verspreidingspatroon was sterk vergelijkbaar met vorige winter. Het overwicht van de regio Westkust en de IJzervallei was in 2015/16 echter nog groter. In de drassige IJzerbroeken werden recordaantallen opgetekend (4968 en 3336 ex. in resp. jan en feb). Daarnaast werden in januari nog eens 2720 ex. geteld in de nabijgelegen Handzamevallei. In de regio's Midden- en Oostkust pleisterden aanzienlijk kleinere aantallen. In oktober werden 650 ex. genoteerd bij Middelkerke. De Oostkustpolders totaliseerden nooit meer dan 700 exemplaren, met als grootste groepen 317 in de Zeebrugse Achterhaven (nov) en 315 ex. in de Uitkerkse Polder (maa). In het haven- en poldergebied van Antwerpen-Linkeroever verbleven tot 415 ex. in februari (waarvan 395 in Putten West).

Figuur 6. Evolutie van de wintermaxima van goudplevier in Vlaanderen.

Het wintermaximum van de **zilverplevier** lag op 151 ex. in januari en daarmee doet de soort het nauwelijks beter dan in vorige winters. De belangrijkste pleisterplaats was de IJzermonding te Nieuwpoort (84 in jan). Op het strand tussen Westende en De Haan werden maximaal tot 27 ex. geteld. Het hoogste aantal aan de Oostkust (Zwin, Zeebrugge, Baai van Heist) bedroeg 46 ex. in december.

Het hoogste aantal **kieviten** in 2015/16 werd geteld in januari (ruim 36.700). Vooral de drassige en deels overstroomde graslanden in de IJzerbroeken trokken opnieuw grote groepen aan, met in januari en februari telkens tussen 9500 en 10.000 exemplaren. De vlakbij gelegen Handzamevallei herbergde in diezelfde maanden resp. 2500 en 3400 exemplaren. Aan de Oostkust werden vooral in januari hoge aantallen geteld (ruim 11.500 in totaal), met de Zeebrugse Achterhaven (6319) en de Uitkerkse Polder (2945) als belangrijkste pleisterplaatsen. Buiten de kustpolders werden de grootste aantallen gezien in het haven- en poldergebied van Antwerpen Linkeroever (in totaal bijna 5500 in zowel nov als dec). De grootste concentratie hier betrof 2596 ex. op Putten West in februari. In de rest van Vlaanderen – en in het bijzonder de provincies Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant – zijn kieviten opvallend schaarser. Enkele cijfers die er uit sprongen waren 2007 ex. in de Bourgoyen-Ossemeersen te Drongen (jan) en 1200 ex. aan de Oude Dijle te Mechelen (jan).

Bonte strandloper - Koen Devos

Van drieteenstrandlopers weten we dat de uitgevoerde hoogwatertellingen een onvolledig beeld geven van de werkelijk aanwezige aantallen en dat was ook in 2015/16 het geval. In de maanden november-januari werden langs onze kust telkens tussen 250 en ruim 280 exemplaren geteld (met grote hiaten aan de Oostkust). Aanvullende losse waarnemingen bij laag water leverden echter soms beduidend hogere cijfers op, o.a. resp. 320 en 500 ex. op 28/11 en 16/02 bij De Panne en 435 ex. te Oostduinkerke op 17/01.

De totaalaantallen van de **bonte strandloper** gingen in december en januari vlot boven de 2000 uit en dat gebeurt sinds 2010 niet zo vaak meer. De IJzermonding te Nieuwpoort (en aanpalende stranden) is het enige gebied in Vlaanderen waar de soort de voorbije jaren goed stand weet te houden (tot 2140 in jan). Aan de Middekust (Westende-De Haan) werden tot bijna 400 ex. geteld in december en dat is meer dan aan de Oostkust (< 250). Het hoogste aantal langs de Zeeschelde betrof

amper 32 ex. in februari, daar waar er in de periode 1991-2011 regelmatig tot meer dan 1000 ex. werden genoteerd. Buiten onze Vlaamse getijdengebieden werd de soort weinig waargenomen, met uitzondering van de IJzerbroeken (max. 85 in jan).

Het aantal overwinterende **kemphanen** situeerde zich ongeveer op het lage niveau dat we sinds 2010 kennen (max. 594 in feb) (Figuur 7). Grotere groepen blijven tegenwoordig beperkt tot de IJzerbroeken waar in februari en maart in totaal resp. 324 en 343 ex. geteld werden. In de rest van de Kustpolders werden slechts onregelmatig vermeldenswaardige aantallen gemeld, o.a. 71 ex. in het Pompje te Oudenburg (jan) en 96 ex. in de Uitkerkse Polder (feb). In de Gentse regio lijkt de soort steeds minder algemeen te worden (max. 21 in de Bourgoy-

en-Ossemeersen in feb). Het polder- en havengebied te Antwerpen-Linkeroever doet het iets beter met een totaal van 137 in februari.

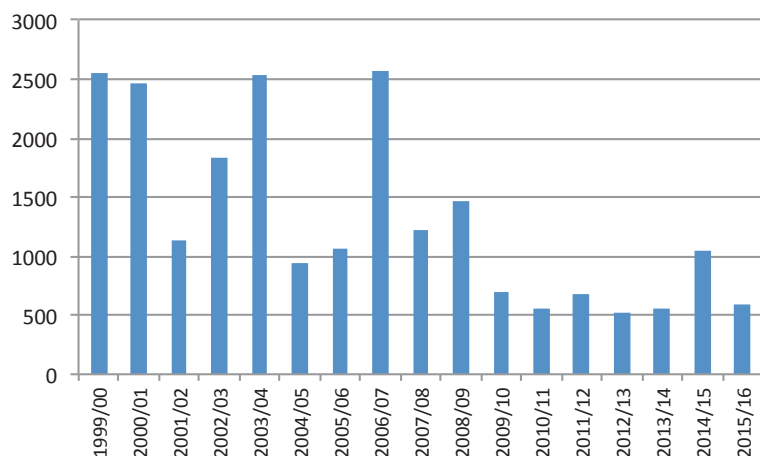
Tijdens de maartelling was er behoorlijke doortrek van **grutto's** en werden er in totaal ruim 2400 ex. doorgegeven. Het gros daarvan zat verspreid over de IJzerbroeken (1622). Andere pleisterplaatsen herbergden nooit meer dan enkele tientallen exemplaren, met uitzondering van de Uitkerkse Polder (261).

Wulpen doen het als wintergast nog steeds goed in Vlaanderen. Er werden in januari tot ruim 8400 geteld. Meer dan 60% daarvan zat in de Kustpolders, waar in december en januari in totaal resp. 5531 en 5638 ex. genoteerd werden. De belangrijkste pleisterplaatsen waren de Uitkerkse Polder (tot 1648 in jan), de IJzerbroeken (952 in dec), de polders van Oostkerke (900 in dec) en de Waleweiden te Schore (726 in dec). Daarnaast pleisterden ook in Oost-Vlaanderen grotere groepen, o.a. in het krekengebied van NO-

Vlaanderen (550 in jan), de Gentse Kanaalzone (530 in maa) en Antwerpen-Linkeroever (in totaal 1321 in feb).

In en rond de weinige getijdengebieden in Vlaanderen werden maximaal tot 375 **tureluurs** geteld. De toename tot meer dan 450 exemplaren in maart zoals vastgesteld in de voorbije jaren, bleef dit keer achterwege. De belangrijkste pleisterplaatsen aan de kust waren gelegen aan de IJzermonding te Nieuwpoort (156 in nov), de omgeving van Zeebrugge (in totaal tot 40 à 60 ex.) en de Zwinstreek (20-tal). Het maximumaantal langs de Beneden-Zeeschelde (ter hoogte van Doel) bedroeg 158 ex. in december.

Door ongunstig tij of slechte weersomstandigheden verliep het tellen van de **steenlopers** op de hoogwatervluchtplaatsen aan de kust niet altijd even vlot en dat leidde tot sterk onvolledige resultaten in de maanden november, februari en maart. Het hoogste aantal werd geteld in oktober (in totaal 825). De meeste steenlopers zaten toen aan de Middenkust (576). Aan de IJzermonding te Nieuwpoort viel het maximum in december (335). Net als in voorgaande winters waren de telresultaten aan de Oostkust sterk onvolledig en werden er in totaal nooit meer dan 65 geteld.

Figuur 7. Evolutie van de wintermaxima van kempshaan in Vlaanderen.

MEEUWEN

In de meeste telgebieden worden meeuwen niet meegeteld. Dit is immers slechts facultatief. De Vlaamse maandtotalen zijn voor de meeuwensoorten bijgevolg sterk onvolledig. Bij soorten als **kokmeeuw** (max. 24234 in jan), **stormmeeuw** (6680 in dec) en **zilvermeeuw** (1845 in dec) wordt bij de maandelijkse watervogeltellingen wellicht amper 10% van de werkelijk aanwezige aantallen effectief geteld. Slaaplaattellingen geven voor deze soorten een beter beeld van de grootte van de winterpopulaties in Vlaanderen.

Dankwoord

Het succes van de watervogeltellingen wordt in de eerste plaats bepaald door de grote inzet van de meer dan 300 tellers. Hartelijk dank aan allen! Voor de organisatie en coördinatie van de tellingen was vooral het werk van de regionale coördinatoren ook deze winter een grote hulp. Daarom een welgemeend woord van dank aan Wim Duran, Dirk Vanhoecke, Hanne Bossaer, Marc De Ceuninck, Frank De Scheemaeker, Geert Spanoghe, Walter De Smet, Walter Hamelinck, Luc Vandeghinste, Dimitri Van de Populiere, Joris Everaert, Luc Favijts, Bjorn Tytgat, Karel Helsen, Jean Kiebooms, Joost Reyniers, Ludo Benoy, Jef Sas, Jef Mangelschots, François Bartholomeeusen, Luc Hendrickx, Roy Hendrix, Sophie Philtjens, Jan Gabriëls en Marcel Jonckers. Eckhart Kuijken en Christine Verscheure zorgden traditiegetrouw voor de coördinatie van de gebiedsdekkende gantellingen in de volledige Oostkustpolders.

Referenties

DEVOS K. & ONKELINX T., 2013. Populatieschattingen en trends van overwinterende watervogels in Vlaanderen, periode 1991/1992 – 2012/2013. *Natuur.oriolus* 79: 113-130.